

Verzamelen van libellen: grote onzin

In de vorige Nieuwsbrief stond een artikel van Dijkstra en Kalkman over het verzamelen van libellen. Dit artikel was een reactie op één van de gedragsregels van de NVL, die inhoudt dat de NVL van mening is dat het verzamelen van libellen een achterhaalde en onnodige activiteit is. Dijkstra en Kalkman zijn het hier blijkbaar niet altijd mee eens, en geven twee voorbeelden waarbij het nuttig kan zijn om wel degelijk te verzamelen: om een referentiecollectie aan te leggen en voor genetisch onderzoek.

Mijn kritiek op dit artikel - wat ik maar zal beschouwen als een discussiestuk - richt zich vooral op het eerste voorbeeld, het aanleggen van een referentiecollectie. Je krijgt uit hun artikel toch even het idee dat de beide schrijvers de afgelopen 20 jaar van deze aardkloot verdwenen zijn, en de opkomst van goede determinatieliteratuur en betaalbare foto- en videoapparatuur niet meegemaakt hebben. Het is toch van de zotte om te suggereren dat je pas iets over libellen in Spanje kunt zeggen als je er eerst een speld doorheen geprikt hebt. Weten beide schrijvers dan echt niet dat je libellen ook gewoon kunt fotograferen, dat je met een beetje macrolens vrijwel alle details op foto kunt zetten en met de ruime keuze aan determinatiegidsen die er op dit moment voorhanden is vrijwel alle soorten gewoon vanaf een dia kunt determineren, als je dat in het veld niet gelukt is? Desnoods vang je ze even om wat details vast te leggen, die je in de gidsen terug kunt vinden. Leg eens een diacollectie aan als referentiemateriaal! Ook het tweede argument -genetisch onderzoek- vind ik weinig sterk gekozen. Voor veel onderzoek worden zeer gericht exemplaren uit bekende populaties gevraagd. Het in het wilde weg aanleggen van collecties kan daar aan bijdragen, maar hoeft absoluut niet. Je kunt m.i. dan ook beter reageren op een gerichte vraag tot het leveren van onderzoeksmateriaal. Met het uitkomen van de Rode Lijst en het soortbeschermingsplan Groene Glazenmaker lijken overheden eindelijk de libellen serieus te gaan nemen. Het is m.i. dan ook een slechte timing om nu binnen de NVL -toch een belangenorganisatie?- discussie te gaan starten over het verzamelen, zeker met zulke zwakke argumenten.

Cees Witkamp
c.witkamp@worldonline.nl

Nieuwtjes-mail voor macrofaunawaarnemingen

Voor mensen die het nog niet weten: er bestaat een nieuwtjes mail voor macrofaunawaarnemingen (in navolging van de libellennieuwsmail). Het werkt hetzelfde, je stuurt een mailtje naar het centrale e-mail adres macrofauna@hotmail.com en blijft in het vervolg op de hoogte van de macrofaunanieuwtjes.

Marianne Greijdanus
RIZA afdeling WSE, postbus 17
8200 AA Lelystad
macrofauna@hotmail.com

Voorbeeld van een rondzend mailtje: Rivierrombout (*Gomphus flavipes*) larven in de nevengeul bij Gameren langs de Waal. Deze week kwam het rapport binnen van adviesbureau klink die de voorjaarsmonsters van de nevengeul bij Gameren (vlakbij Zaltbommel) heeft geanalyseerd. Vorig jaar vonden we in de Waal zelf bij Gameren al 1 larve, dit jaar 2 in de geulen. Ook in de najaarsmonsters is al weer een larve gezien. De bodem waarop de larven aangetroffen worden varieert van zand tot zandig slib.

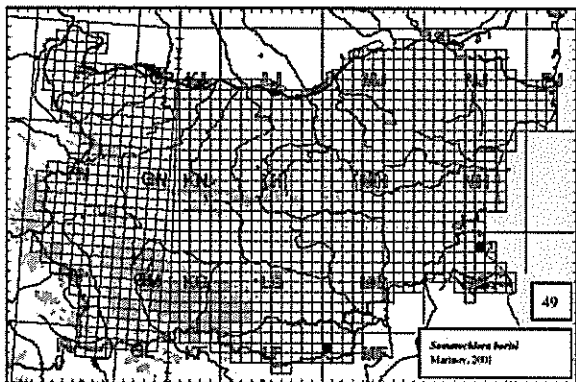
De Balkanglanslibel (*Somatochlora borisi*, Marinov 2001): een nieuwe soort voor de wetenschap uit Europa!

De Balkan is de plek om naar toe te gaan als je in Europa een nieuwe soort libel voor de wetenschap wilt vinden. Van alle sinds 1970 als nieuw beschreven Europese soorten zijn er vijf in de Balkan gevonden tegen slechts één in de rest van Europa, en van alle sinds 1970 als nieuw beschreven ondersoorten komen er vier uit de Balkan tegen drie uit de rest van Europa. Ook de nieuwste nieuwe Europese soort, de Balkanglanslibel (*Somatochlora borisi*), komt uit de Balkan. Een beschrijving van het mannetjes van deze soort is in voorjaar 2001 gepubliceerd in IDF-Report 3(1/2). De soort wijkt duidelijk af van alle andere Europese soorten van de geslachten *Somatochlora* en *Cordulia*. De soort lijkt op *Somatochlora metallica*, maar het breedste punt van het achterlijf zit verder naar achteren. Een foto van het mannetje (gemaakt door Burkhard Grebe) is te vinden op de voorkant van deze NVL-Nieuwsbrief, een kleurenversie op de internetsite over het oostelijke Middellandse Zeegebied (<http://fly.to/epallage>). Het mannetje is te herkennen aan de combinatie van de volgende kenmerken:

- Een paar gele vlekje op de bovenkant van segment 2; geen gele vlekken op segmenten 4 tot 8.
- Op het voorhoofd (de frons) zit aan weerszijde een gele vlek tegen de oogrand. Deze zijn niet met elkaar verbonden.
- Het onderste aanhangsels is ondiep gespleten en eindigt in twee punten. Bij andere soorten *Somatochlora* is het onderste aanhangsels niet gespleten en bij *Cordulia* is het onderste aanhangsel veel dieper gespleten.

De soort werd in mei 1999 ontdekt in het oostelijke deel van het Bulgaarse Rhodope gebergte. Sindsdien is de soort op nog twee plekken gevonden: in het Rila

gebergte (de rechtse stip op het kaartje hieronder) en op een plek in het Rhodope gebergte in Griekenland.

Figuur 1: Kaartje met de twee locaties waar de Balkanglanslibel (*Somatochlora borisi*) tot nu toe in Bulgarije is gevonden.

De soort is aangetroffen bij deels beschaduwde beken van enkele meters breed. Tot nu toe zijn er waarnemingen verricht van 20 mei tot 22 juni. Het lijkt er dus op dat het een voorjaarssoort is. Voor de rest is er nog weinig informatie over de soort beschikbaar. Zo zijn de larve en het vrouwtje zover ik weet nog niet beschreven. Tevens is er nog weinig bekend over het gedrag en biotoopkeus. NVL-leden die dus nog een leuke vakantiebestemming zoeken hoeven dus niet verder na te denken.

Milen Marinov, de ontdekker en beschrijver.

De ontdekker van de soort is Milen Marinov, een vrij jonge Bulgaar die bezig is met het bewerken van de Bulgaarse libellenfauna. De soort heeft hij genoemd naar Boris Marinov, zijn zoon. Hij was door een vriendin opmerkzaam gemaakt op het Rhodope gebergte: een plek waar zelden naar libellen is gekeken. Afgelopen jaar vond hij daar nog twee nieuwe soorten voor de Bulgaarse soortenlijst: de Hoogveenglanslibel *Somatochlora arctica* en de Venwitsnuitlibel *Leucorrhinia dubia*.

literatuur

Marinov, M. *Somatochlora borisi* spec. nov., a new European dragonfly species from Bulgaria (Anisoptera: Corduliidae). - IDF-Report 3 (1/2): 9-16.

Vincent Kalkman
Kalkman@naturalis.nnm.nl

Impressies van het XV International Symposium of Odonatology te Novosibirsk

Het was een drukke zomer voor wie odonatologische congressen wilde bezoeken. Maar liefst twee internationale bijeenkomsten waren gepland, een te Gällivare in Noord-Zweden en een in Novosibirsk zo ongeveer halverwege Siberië. Daarnaast waren er ook nog interessante nationale bijeenkomsten in Europa en de meeting van de Dragonfly Society of the Americas. Zelf bezocht ik zowel de congressen in Gällivare als Novosibirsk. In Zweden was een redelijk grote groep Nederlanders, in Siberië waren alleen de heer en mevrouw Kiauta en ikzelf uit Nederland. Het congres werd van 8 tot 14 juli 2001 gehouden in de academische satellietstad van Novosibirsk, Akademgorodok. Deze stad vormt mogelijk het belangrijkste centrum van beta-onderzoek in de Russische federatie. Het is voor Russische begrippen goed geoutilleerd. Uit een gesprek met enkele natuurkundigen begreep ik dat de instituten nu veel contract-onderzoek verrichten, en daarnaast intensief worden ondersteund door de Sörös stichting, onder meer door de levering van geavanceerde computers. Akademgorodok vormt een soort campus, met zowel laboratoria als appartementgebouwen verscholen in de bossen. De organisatie van het congres was in handen van het Institute for Systematics and Ecology of Animals van de Siberische Academie van Wetenschappen, onder leiding van Professor Anatoli Yu. Haritonov. Aan het instituut is ook een museum verbonden. Het instituut ligt overigens, in afwijking van elk ander instituut van de Siberische academie, in het centrum van Novosibirsk, en niet in Akademgorodok. Het congres was niet bijzonder druk bezocht, maar een aanzienlijke groep collega's uit Japan en Duitsland, en natuurlijk ook uit verschillende delen van de Russische federatie, was aanwezig. Andere landen waren, jammer genoeg, meestal slecht vertegenwoordigd. Het congres kwam ook wat langzaam op gang, want de groep uit Japan arriveerde pas laat door visum-problemen. De eerste dag heb ik zelf rustig op het complex kunnen rondlopen, waarna ik 's avonds door Prof. Haritonov en zijn vrouw Olga Popova werd uitgenodigd voor een diner thuis. Dat laatste vormde zeker een van de hoogtepunten van mijn reis. Het vormde een teleurstelling voor de gastheer en -vrouw dat ik niet gezellig kon meedrinken van de aanwezige wodka. Pas later leerde ik dat wodka en water in een glas sterk overeenkomen, zodat voor beide partijen een acceptabele oplossing werd gevonden voor de sociale aspecten van Russische collegialiteit. Overigens toonden onze collega's zich buitengewone gastheren en -vrouwen; werkelijk niets was te veel om het ons naar de zin te maken. We kunnen dan ook terugkijken op diverse geslaagde ontspannen avonden, waarbij, enigszins tot mijn ontzetting, zang en dans niet ontbraken. Ook de verzamelaars onder ons werden op elke mogelijke wijze bijgestaan, al leek er wel een speciale afspraak met het weer te zijn gemaakt. Zolang de vangapparatuur verborgen bleef, scheen de zon, maar zodra iemand een net te voorschijn haalde, pakten de wolken samen. Men heeft me verteld dat